

Käsmu sadama detailplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine

KSH programm

OÜ Hendrikson & Ko
Raekoja plats 8, 51004 Tartu
Lennuki 22, 10145 Tallinn
www.hendrikson.ee

Töö nr 2107/14

Keskkonnaekspert
Kuido Kartau (litsents KMH0034)

Sisukord

1. KAVANDATAVA TEGEVUSE EESMÄRK	3
2. KAVANDATAVA TEGEVUSE JA SELLE REAALSETE ALTERNATIIVIDE LÜHIKIRJELDUS	4
3. TEAVE KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE SISU KOHTA - KAVANDATAVA TEGEVUSE JA ALTERNATIIVIDE EELDATAV KESKKONNAMÕJU.....	7
4. HINDAMISMETOODIKA KIRJELDUS	17
5. KSH PROTSESSI AJAKAVA JA AVALIKUSTAMINE	19
LISAD	22
LISA 1. KSH ALGATAMINE JA SELLEST TEAVITAMINE	22
LISA 2. KSH PROGRAMMI OSAS SEISUKOHTADE KÜSIMINE	27
LISA 3. KSH PROGRAMMI AVALIKUSTAMISEST TEAVITAMISEST	36
LISA 4. KSH PROGRAMMI AVALIKU ARUTELU PROTOKOLL JA OSALEJATE NIMEKIRI ..	39
LISA 5. KSH PROGRAMMI KOHTA ESITATUD ETTEPANEKUD JA SELGITUS NENDEGA ARVESTAMISE/ARVESTAMATA JÄTMISE KOHTA	45
LISA 6. KSH PROGRAMMI HEAKSKIITMISE KIRI	66

1. Kavandatava tegevuse eesmärk

MTÜ Käsmu Majaka Sadam (huvitatud isik) taotlusest lähtudes algatas Vihula Vallavolikogu 12.06.2014 otsusega nr 51 Vihula valla üldplaneeringut muutva Käsmu sadama **detailplaneeringu**¹ koostamise ja **keskkonnamõju strateegilise hindamise**² (lisa 1).

Planeeringuala suurus on ca 3,7 hektarit, sellest maismaa ca 2,1 hektarit ja mereala ca 1,6 hektarit.

Kavandatava tegevuse eesmärgiks on Käsmu sadama arendamine nii maismaa kui veelal.

Keskkonnamõju strateegiline hindamine

Keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) aluseks on *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus* (edaspidi ka KeHJS).

Käesoleva KSH perioodil jõustus 1.07.2015 KeHJS uus redaktsioon, mis mitmetes punktides muudab varasemat seaduse redaktsiooni. Käesolev KSH protsess viiakse lõpuni (aluseks § 56 lg 8) varasemalt kehtinud seaduse redaktsiooni kohaselt.

Läbivalt on käesolevas KeHJS viidates peetud silmas varasemat versiooni, sest just see on antud töö puhul asjakohane.

KSH teostatakse võimalusel niivõrd täpselt, et see vastaks ka edaspidi ehitus- ja kasutusõigust puudutavate dokumentide (nt vee erikasutusluba, projekteerimistingimused, ehitusluba, kasutusluba)³ menetluses, niivõrd kui nendes on teemaks ka keskkonnaküsimused.

Sellisel järgitakse KeHJS §11 lõigetes 6, 7 ja 7¹ väljendatud mõtet vältida asjatut keskkonnamõju hindamise dubleerimist kui selleks puudub sisuline vajadus.

KSH programm on koostatud selliselt, et see vastab nii KSH kui KMH vastavasisulistele nõuetele (üldjuhul on KMH täpsem).

¹ Edaspidi lühemalt *Käsmu sadama detailplaneering*.

² *Keskkonnamõju strateegiline hindamine* edaspidi ka lühendina KSH.

³ Vee erikasutusloa väljastajaks on Keskkonnaamet. Kaldaga püsivalt ühendatud ehitise puhul on ehitusloa väljastajaks kohalik omavalitsus, ehk antud juhul Vihula Vallavalitsus/Vallavolikogu.

2. Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivide lühikirjeldus

Käsmu sadama detailplaneering algatati Vihula Vallavolikogu 12. juuni 2014 otsusega nr 51 Käsmu küla Merekooli tn 1 (katastritunnus 92201:014:0041), Merekooli tn 3 (92201:014:0043), Merekooli tn 4 (92201:014:0042) ja Merekooli tn 5 (92201:014:0108) maaüksustele, lähiümbrusele ning merealale. Planeeringuala suurus koos merepõhjaga ca 3,7 ha, sh merepõhi ca 1,6 ha.

Detailplaneering muudab valla üldplaneeringut.

Planeeringu eesmärk on ehitusõiguse määramine sadamarajatistele, sadamahoonetele, hoonetele ja taristule, kruntide moodustamine ja ümberkruntimine, sihtotstarvete muutmine ja määramine, sadamaakvatooriumi ettepaneku tegemine, kitsenduste, servituutide ja keskkonnakaitseliste ja muinsuskaitsete tingimuste määramine.

Käsmu sadam on oma olemuselt olemasolev madala süvisega väikesadam, millel on muulid ja nende vahel merepõhja süvistatud torudele paigaldatud kaid.

Sadam ei ole registreeritud samaregistris (<http://www.sadamaregister.ee/SadamaRegister/>).

Sadama maismaaosa erinevatel kinnistutel on erinevad omanikud. Vahetult veepiiril paikneva kinnistu Merekooli tn 5 maaomanikuks on Vihula vald.

Sadama olemasolevate vesiehituste rajamise kohta puudub asjakohane informatsioon (ehitusprojekt, ehitusluba, teostaja jne) ning korrektselt tuvastatav omanik.

Sadama arendamisest on huvitatud MTÜ Käsmu Majaka Sadam (<http://kasmusadam.ee/>), kes reaalselt ka sadama (randumiskoha) haldamisega käesoleval ajal tegeleb. Sadama korrektsest ja tasakaalustatud toimimisest on huvitatud Vihula vald, kuna see toetab kohalikku elu-olu.

Kavandatava tegevuse eesmärgiks on Käsmu sadama arendamine nii maismaa kui veealal.

Maismaal on eesmärgiks korrastada ja muuta funktsionaalsemaks sadama ja vahetu naabruse maakasutust (sh krundistruktuuri) ning kavandada ehitusõigus arhitektuurselt väärtusliku sadamahoone ning paadikuuri rajamiseks (sh vajalik taristu).

Veealal on eesmärgiks tormivarju pakkuvate muulide rajamine ning kaide (sildumiskohtade) rajamine kuni ca 50 erineva süvisega (sadama sügavus kuni ca 4 meetrit) aluste vastuvõtmiseks.

Sadama muulid rajatakse piisavalt pikad (pikim põhjapoolne muul ca 130 meetrit kaldast), et sadama vajalik sügavus saavutatakse ilma täiendava süvendamiseta.

Planeeringu eskiisina 2014 aastal koostatud ja avalikkusele tutvustatud variant leidis kohalikus kogukonnas suurt tagasisidet. Kogukonnas ei olnud ühest selget seisukohta, kas ja milline sadam antud kohta ja Käsmu laiemalt sobiks. Üldine konsensus oli siiski Käsmu sadama rajamise poolt. Detailplaneeringu lähteseisukohtade ja eskiislahenduse ning KSH programmi avaliku arutelu järgselt on kogukonnas planeeringu ja KSH protsessist eraldiseisvalt jätkatud diskussiooni sobiva lahenduse osas.

2014 aasta oktoobris tutvustatud eskiislahendust tuleb pidada võimaliku arendustegevuse maksimaalseks mahuks (st ka maksimaalset võimalikku keskkonnamõju). Kui jätkuvates diskussioonides leitakse sobivam olevat väiksem lahendus, siis vastavalt ka planeeringulahendus koostatakse. Võimalikud on ka muutused näiteks muulide/kaide asetuses.

Lisaks diskussioonidele erinevate osapooltega (nii ametkonnad kui kogukonna tasand) võetakse teadmiseks ja arvesse seniseid uuringuid/analüüse (näiteks Leele Välja analüüs „*Lahemaa Rahvuspargi kaitsekorralduskava alusuuringud ja rannakülade inventeerimine*“) ning koostatakse planeeringulahendus, mis loomulikult arvestab kehtivaid õigusakte, kuid vajadusel mõtestab uuesti senised seisukohad tunnetuslikes küsimustes (nt nn „*sobib*“ – „*ei sobi*“ temaatika).

Kavandatava tegevuse olemus on esitatud joonisel 1.

Reaalsed alternatiivid

Alternatiividena saab KSH kontekstis tuua välja põhimõtteliselt erinevaid alternatiivide tasandeid.

Põhialternatiivid ja tehnoloogilised all-alternatiivid

Reaalsetest alternatiividest on vaatluse all kaks **põhialternatiivi**:

- Kavandatud tegevuse elluviimine.
- 0-alternatiiv ehk sadama edasisest arendamisest loobumine.

Tehnoloogilised all-alternatiivid. Kavandatava tegevuse nn all-alternatiividena vaadeldakse keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus erinevaid lahendusi, mis võivad erineda ruumilise paiknemise ja tehnilise lahenduse osas. Samuti on võimalikeks alternatiivseteks lahendusteks ehitustegevusel kasutatavad või mittekasutatavad leevendavad meetmed (nt ehitustegevusel kasutatav tehnika/tehnoloogia, tööde teostamise aeg jms), mis töötatakse välja edasise KSH protsessi raames.

Käesoleval hetkel saab olulisimate all-alternatiividena välja tuua järgmised elemendid:

3. Teave keskkonnamõju strateegilise hindamise sisu kohta - kavandatava tegevuse ja alternatiivide eeldatav keskkonnamõju

Keskkonnamõju strateegiline hindamine on keskkonnakorralduslik „tööriist“, mille eesmärk vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele (§2) on:

- arvestada keskkonnakaalutlusi strateegiliste planeerimisdokumentide koostamisel ning kehtestamisel;
- tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse;
- edendada säästvat arengut.

Käsmu sadama detailplaneeringu realiseerimise kaudu toimuv arendus muudab mõningal määral maapealse osa ruumilist lahendust ja funktsionaalsust, muutes selle tänasega võrreldes loogilisemaks ja loob sellega aluse kõigile osapooltele positiivseks edasiseks arenguks.

Maapealse osa täisehituse osakaal suureneb läbi täiendava sadamahoone ning muude väiksemamahuliste ehitiste ja taristu objektide. Uued objektid koos korrastatuma ja arusaadavama maakasutuse eeldatavasti suurendavad sadama ja lähiala objektide kasutusintensiivsust.

Merealale muulide ja sellega seotud kaide ning muude rajatiste ehitamine/paigaldamine on osaliselt sarnane tänaseks väljakujunenud olukorraga, kuid uued muulid võimaldavad sadama kasutamist ka kiiljahtidel (süvisega nt 2-3 meetrit) ja teistel alustel süvisega kuni ca 4 meetrit.

Sellise lahenduse korral eeldatavasti suureneb sadama kasutus.

KeHJS §6 lg 1 kohaselt on tegemist olulise keskkonnamõjuga kui toimub:

- sadama või maismaaga ühendatud kai püstitamine, kui see teenindab 1350 tonni ületava veeväljasurvega aluseid (p 16);
- mere süvendamine alates pinnase mahust 10 000 kuupmeetrit, merepõhja tahkete ainete uputamine alates ainete mahust 10 000 kuupmeetrit (p 17).

Käsmu sadama arendamisel jäävad mahud praeguste teadmiste kohaselt väikemaks (muulide lõplikust lahendusest sõltub tahkete ainete merepõhja uputamise maht).

Konkretiseerides mõjuallikad ja nende poolt mõjutatavaid elemente saab tuua järgmised seosed:

- Ehitustööd kaldal detailplaneeringu alal: mõjuallikateks on ehitusmaterjalide ja -masinate transport ehitusalale, materjalide ladustamine ehitusalal, ehitustööde teostamine, ehitusaegne jäätmekäitlus. Mõjutatavaks elemendiks on eelkõige arendatav ala ja selle lähinaabus, samuti juurdepääsutee alates sissesõidust Käsmu.

Mõjutatud saab ka olemasoleva sadama kasutusvõimalus ehitusperioodil. Sisuliselt on tegemist ehitusaegsete häiringutega.

- Ehitustöödega merel kaasneb samuti tihenev autoliiklus (põhimõtteliselt eksisteerib võimalus osa materjale tuua ka laevaga) ning muulideks kasutatava materjali maht on märkimisväärne. KSH raames hinnatakse detailselt eeldatavat liikluskoormust ja sellega kaasnevat mõju/häiringut (eeskätt liiklusrumüra).

Ehitustööd meres on vee erikasutusloa terminoloogias tahkete materjalide uputamine merepõhja, millega kaasneb või võib kaasneda ehitustsoonis põhjasubstraadi füüsiline mõjutamine, heljumi paiskumine veesambasse, müra- ja vibratsioon ning muud häiringud. Nimetatud tegurite poolt mõjutatavateks elementideks on eelkõige merepõhja füüsiline struktuur, põhjaelupaigad ja -elustik, kalastik, merelinnustik.

- Sadama kasutusfaasi mõju on põhimõttelt sarnane praeguse situatsiooni jätkumisena (toimiv väikesadam), kuid senisest suuremas mahus ja laiema veesõidukite segmendiga. KSH raames käsitletakse eeldatava suureneva sadamaksutusega kaasnevat sotsiaal-majanduslikke lokaalseid mõjusid.

Lähtudes KSH algatamisotsusest ning käesoleva KSH senise töö käigus analüüsitud informatsioonist on kavandatava tegevusega eeldatavasti kaasnevad ning KSH protsessis käsitletavat mõjuallikad ja mõjutatavad keskkonnaelemendid järgmised:

- **Süvendamine ja kaadamine**

Süvendamine ja kaadamine on sadamate arendamisel ühed mahukaimad tööd, millega võib kaasneda ka oluline keskkonnamõju. Käsmu sadama arendusplaani kohaselt süvendamist ei kavandata (seega puudub ka kaadamise vajadus).

Vajalikuks võivad osutada väikesemahulised merepõhja ettevalmistused, mille käigus tuleb teostada ka väikesemahulist pinnase liigutamist.

Detailplaneeringu koostamisel koostöös KSH'ga tegeletakse muulide/kaide lahenduse leidmisega, mille puhul oleks välistatud või minimeeritud süvendamise vajaduse tekkimine (nt setete kuhjumise tulemusel) ka tulevikus.

- **Veekogu põhja pinnase paigutamine ja tahkete ainete uputamisega kaasneva heljumi transport**

Sadama arendamise osaks on muulide (sh kaide) rajamine, mida vee erikasutuse kontekstis defineeritakse tahkete ainete uputamisenä.

KSH käigus hinnatakse selle tegevuse keskkonnamõju, sealhulgas heljumi teket ja transporti.

- **Vesiehitiste mõju hoovuste liikumisele ning rannaprotsessidele**

Vesiehitiste (sh muulide) rajamine rannikumerre võib vastavate tingimuste esinemise korral muuta piirkonna hoovuse- ja lainetusrežiimi, mis teisese mõjuna võib tuua kaasa veevahetuse nõrgenemise ning „seisva veega“ piirkondade kujunemise, põhjustada muutusi setete liikumises ja tuua kaasa muutusi rannaprotsessides. Need mõjud avalduvad pikaajaliselt objekti toimimisel.

Käsmu sadama puhul on sedalaadi muutused eeldatavasti lokaalsed, kuid KSH raames analüüsitakse neid detailsemalt. Hoovuste ja rannaprotsesside mõistmine on oluline ka tagamaks sadama funktsionaalne vastupidamine loodusjõududele võimalikult väikeste jõupingutustega.

- **Vesiehitistega seotud tegevuse mõju põhjaelustikule, kalastikule jm elustikule**

Ehitustöödega kaasnevad muutused mõjutavad otseselt ja/või kaudselt mere-elustikku - põhjaelupaikaid, põhjaloomastikku, kalastikku.

Mõju olulisus mere-elustikule sõltub lisaks mõjufaktori olulisusele ka vastuvõtva keskkonna ehk elustiku väärtusest - mõju on olulisem juhul, kui mõjutatud saavad looduskaitseliselt tähtsad kooslused ning juhul kui mõjutatakse olulisi kalakoelmuid.

Kirjeldatud muutused võivad omakorda kaasa tuua muutusi sõltuvates elustikurühmades, näiteks merelinnustikus ja mereimetajates.

- **Mõju kaitstavatele loodusobjektidele: Lahemaa rahvuspark ja Lemeti kivi**

Planeeritav Käsmu sadam asub Eesti suurimas ja vanimas Lahemaa rahvuspargis.

Vastavalt Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirjas sätestatule on rahvuspargi kaitse-eesmärk kaitsta:

- *Põhja-Eestile iseloomulikke loodust ja kultuuripärandit, sealhulgas maastikuilmet, pinnavorme, kaitsealuseid liike ja nende elupaiku, loodus- ja pärandkultuurmaastikke, maastiku üksikelemente, põllumajanduslikku maakasutust ja traditsioonilist rannakalandust, tasakaalustatud keskkonnakasutust, piirkonnale iseloomulikke asustusstruktuuri, taluarhitektuuri ning rahvakultuuri, tagades nende säilimise, taastamise, uurimise ja tutvustamise.*

Planeeritav ala asub kaitseala kahes piiranguvööndis: maismaaosa asub Lahemaa piiranguvööndis ja mereala Mere piiranguvööndis. Lahemaa piiranguvööndi kaitse-eesmärk on pärandkultuurmaastiku, sealhulgas pärandmaastiku, asustusstruktuuri, taluarhitektuuri, miljööväärtuste, ajaloolis-kultuurilise väärtusega hoonete ning

loodusdirektiivi elupaigatüüpide, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse.

Vahetult planeeritava ala naabruses asub kaitstav looduse üksikobjekt Lemeti kivi. Lemeti kivi ümber on 50 m raadiusega piiranguvöönd.

Käsmu sadama detailplaneeringuga kavandatud tegevus peab olema kooskõlas kaitse-eeskirjas fikseerituga.

- **Mõju Natura 2000 võrgustiku aladele**

KeHJS ning looduskaitseseaduse alusel toimub Natura hindamine keskkonnamõju hindamise menetluse raames. KeHJS § 3 punkti 2 kohaselt keskkonnamõju hinnatakse, kui kavandatakse tegevust, mis võib üksi või koostoimes teiste tegevustega eeldatavalt oluliselt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala.

Järgnevalt viiakse läbi Natura hindamise eelhindamise etapp, mis tugineb peamiselt juhendile "Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis" (KeMÜ, koost 2013).

Natura eelhindamine teostatakse olemasolevate materjalide (EELIS) baasil.

Natura eelhindamine

Natura eelhindamise eesmärgiks on läbi alljärgnevate sammude välja selgitada ja tuvastada projekti või kava võimalik mõju Natura 2000 võrgustiku aladele (kas eraldi või koos teiste projektide või kavadega) ning hinnata, kas tegemist on tõenäoliselt olulise mõjuga või mõju ei ole välistatud.

- **Informatsioon kavandatava tegevuse kohta**

Ülevaade kavandatava tegevuse kohta on esitatud Ptk. 2 Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivide lühikirjeldus.

- **Kavandatava tegevuse mõjupiirkonda jäävate Natura alade iseloomustus**

Käsmu sadam asub ulatusliku pindalaga Lahemaa rahvuspargis, Lahemaa linnualal (Natura ala koodiga EE0010173) ja Lahemaa loodusala (Natura ala koodiga EE0010173). Rahvuspargi pindala on 72 922,8 hektarit (sh 47 147,6 ha maismaal ja 25 775,2 ha mereala), linnuala ja loodusala pindala on 74 840,63 hektarit. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 5.08.2004 määrusele nr 615 Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri on esitatud nende Natura alade kaitse-eesmärgid.

Lahemaa loodusala Lääne-Viru ja Harju maakonnas loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpide ja II lisa liikide elupaikade kaitseks. Pindala 72 670 ha. Kaitstavad elupaigatüübid: veealused liivamadalad (1110), liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (1150), laiad madalad lahed (1160), karid (1170), esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivirannad (1220), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (1630), püsitaimestuga liivarannad (1640), eelluited (2110), valged luited (liikuvad rannikuluited) (2120), hallid luited (kinnistunud rannikuluited) (2130), rusked luited kukemarjaga (2140), metsastunud luited (2180), luidetevahelised niisked nõod (2190), kuivad liivanõmmed kanarbiku ja kukemarjaga (2320), looduslikult rohketoitelised järved (3150), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), kuivad nõmmed (4030), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270), lood (alvarid) (6280), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530), rabad (7110), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), allikad ja allikasood (7160), lubjarikkad madalsood läänemõökrohuga (7210), liigirikkad madalsood (7230), lubjakivipaljandid (8210), liivakivipaljandid (8220), koopad (8310), vanad loodusemetsad (9010), vanad laialehised metsad (9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad) (9180), siirdesoo- ja rabametsad (91D0). Liigid, kelle elupaiku kaitstakse: saarmas (*Lutra lutra*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*); harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik võldas (*Cottus gobio*), jõesilm (*Lampetra fluviatilis*), lõhe (*Salmo salar*); suurmosaiikliblikas (*Euphydryas maturna*), suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*), harilik ebapärlikarp (*Margaritifera margaritifera*), rohevesihobu (*Ophiogomphus cecilia*), paksukojalise jõekarp (*Unio crassus*); kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*).

Andmebaasi EELIS andmetel esineb detailplaneeringu ala lõunapiiril üks Lahemaa loodusala kaitse-eesmärgiks olev elupaigatüüp- püsirohhtaimestuga kivirannad (1220).

Veekeskonda puudutava tegevuse potentsiaalsesse mõjualasse jääb aga Käsmu lahes (detailplaneeringu alast mõnikümmend meetrit lõuna poole) määratud elupaigatüüp - mereveega üleujutatud liivamadalad (1110).

Lahemaa linnuala Lääne-Viru ja Harju maakonnas linnudirektiivi I lisa linnuliikide ja I lisast puuduvate rändlinnuliikide elupaikade kaitseks. Pindala 72 670 ha. Liigid, kelle elupaiku kaitstakse: kanakull (*Accipiter gentilis*), rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*), karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*), jäähind (*Alcedo atthis*), soopart e pahlsaba-part (*Anas acuta*), piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), nõmmekiur (*Anthus campestris*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), hallhaigur (*Ardea cinerea*),

punapea-vart (Aythya ferina), tuttvart (Aythya fuligula), merivart (Aythya marila), laanepüü (Bonasa bonasia), hüüp (Botaurus stellaris), kassikakk (Bubo bubo), sõtkas (Bucephala clangula), niidurüdi e niidurisla (Calidris alpina schinzii), öösorr (Caprimulgus europaeus), mustviires (Chlidonias niger), valge-toonekurg (Ciconia ciconia), must-toonekurg (Ciconia nigra), roo-loorkull (Circus aeruginosus), välja-loorkull (Circus cyaneus), õõnetuvi (Columba oenas), rukkirääk (Crex crex), väikeluik (Cygnus columbianus bewickii), laululuik (Cygnus cygnus), kühmnokk-luik (Cygnus olor), väike-kirjurähn (Dendrocopos minor), musträhn (Dryocopus martius), põldtsiitsitaja (Emberiza hortulana), väike-kärbsenäpp (Ficedula parva), värbkakk (Glaucidium passerinum), sookurg (Grus grus), merikotkas (Haliaeetus albicilla), väänkael (Jynx torquilla), punaselg-õgija (Lanius collurio), kalakajakas (Larus canus), tõmmukajakas (Larus fuscus), naerukajakas (Larus ridibundus), männi-käbilind (Loxia pytyopsittacus), nõmmelõoke (Lullula arborea), tõmmuvaeras (Melanitta fusca), jääkoskel (Mergus merganser), rohukoskel (Mergus serrator), suurkoovitaja (Numenius arquata), kalakotkas (Pandion haliaetus), herilaseviu (Pernis apivorus), tutkas (Philomachus pugnax), laanerähn e kolmvarvarähn (Picoides tridactylus), roherähn e meltsas (Picus viridis), sarvikpütt (Podiceps auritus), tuttpütt (Podiceps cristatus), hahk (Somateria mollissima), randtiir (Sterna paradisaea), händkakk (Strix uralensis), vööt-põõsalind (Sylvia nisoria), teder (Tetrao tetrix tetrix), metsis e mõtus (Tetrao urogallus), punajalg-tilder (Tringa totanus), vaenukägu e toonetutt (Upupa epops), kiivitaja (Vanellus vanellus).

Andmebaasi EELIS andmetel ei esine detailplaneeringu alal ega selle läheduses Lahemaa linnuala kaitse-eesmärgiks olevate liikide elupaiku. Käsmu lähel, sadama ehituse piirkonnas, peatuvaid ja toituvaid linde Käsmu sadama ehitus oluliselt ei mõjuta. Tegemist on mittemastaapse ajutise iseloomuga tegevusega. Sadama kasutusfaas piirkonna keskkonnatingimusi linnustiku jaoks oluliselt ei muuda.

☀ Kavandatava tegevuse seotus kaitsekorraldusega

Kavandatav tegevus ei ole seotud Natura-alade kaitsekorraldamisega ning ei aita kaudselt ega otseselt kaasa ala kaitse-eesmärkide saavutamisele.

☀ Mõjupiirkonna täpsustamine sh muud sarnased kavad ja projektid

Detailplaneeringu maismaa osas on tegemist planeeritava ala piiresse jääva mõjuga. Võimalikku mõjualasse jääb planeeringuala lõunapiirile ulatuv elupaigatüüp 1220. Elupaigatüübi esinemine ja piirid detailplaneeringu mõjualas täpsustatakse KSH läbiviimisel.

Mõju merekeskkonnale hinnatakse täpsemalt KSH aruandes. Selle tulemustest sõltub ka mõju merekeskkonna Natura kaitseväärtustele. Eeldatavalt jääb potentsiaalse merekeskkonnas avalduva mõju piirkonda väikeses ulatuses elupaigatüüp 1110.

Teisi teadaolevaid kavasid ja projekte lähialale ei ole kavandatud, mis avaldaksid koosmõju kavandatava tegevusega Natura 2000 võrgustikku kuuluvatele aladele.

✿ Kavandatava tegevuse mõju prognoosimine Natura-aladele

Kavandatu mõju prognoosimine:

Ehitustööd kaldal detailplaneeringu alal- potentsiaalne mõju elupaigatüübile 1220, mida EELISE andmetel esineb detailplaneeringu ala lõunapiiril.

Ehitustööd merel (tahkete materjalide uputamine merepõhja, heljum, põhjasubstraadi füüsiline mõjutamine jms)- potentsiaalne mõju lähedal asuvatele mere elupaigatüüpidele (1110).

Sadama kasutusfaasi mõju on põhimõttelt sarnane praeguse situatsiooni jätkumisena (toimiv väikesadam), Natura väärtusi tõenäoliselt ei mõjuta.

✿ Natura eelhindamise tulemused ja järeldus

Võttes arvesse kavandatava tegevuse iseloomu, ulatust, asukohta ja Lahemaa linnuala kaitse-eesmärke võib objektiivse hindamise tulemusena väita, et kavandatav tegevus ei kahjusta Natura 2000 linnuala kaitse-eesmärkide saavutamist. Tulenevalt sellest võib Käsmu sadama DP KSHs piirduda siinse Natura eelhindamise etapiga, asjakohase hindamise läbiviimine ei ole vajalik.

Kavandatava tegevuse mõju Lahemaa loodusala kaitse-eesmärkidele Käsmu lahes jääb aga eelhindamise põhjal ebaselgeks. Lähtudes ettevaatusprintsipist on vajalik läbi viia Natura loodusala puudutav asjakohane hindamine KSH aruande faasis.

Asjakohase hindamise läbiviimiseks on vajalik täpsustada eeskätt kavandatava tegevuse mõju merekeskkonnale (süvendamine, kaadamine, heljum, rannaprotsessid jne), mida hinnatakse KSH aruandes. Asjakohane hindamine raames täpsustatakse andmeid ja mõjude hinnanguid eeldatavasti koostöös TÜ Eesti Mereinstituudi merebioloogia osakonnaga (ekspert hinnangu vormis). Lisaks on vajalik täpsustada rannikuelupaiga 1220 paiknemist ning hinnata tegevuse mõju sellele. Natura-hindamine teostatakse selliselt, et see annaks selge vastuse, kas aladele ja nende kaitseväärtustele avaldub oluline mõju või mitte, et otsustaja saaks olla otsuse tegemisel veendunud.

- **Ehitustööde mõju kaldal**

Ehitustöödega kaasnevateks mõjuallikateks on ehitusmaterjalide ja – masinate transport ehitusalale, materjalide ladustamine ehitusalal, ehitustööde teostamine, ehitusaegne jäätmekäitlus.

Mõjutatavaks elemendiks on eelkõige arendatav ala ja selle lähinaabus, samuti juurdepääsutee alates sissesõidust Käsmu. Mõjutatud saab ka olemasoleva sadama kasutusvõimalus ehitusperioodil. Sisuliselt on tegemist ehitusaegsete häiringutega. KSH aruandes käsitletakse ehitustöödega tekkivat häiringut/mõju.

- **Sotsiaal-majanduslik mõju**

KSH aruande koostamisel hinnatakse ka sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid, mis kaasnevad eeldatava suureneva sadamaksutusega (eeskätt lokaalsel tasandil ehk Käsmus), niivõrd kui see on asjakohane arvestades selle KSH olemust ja nõ „lennukõrgust“.

Muinsusväärtustega arvestamine

Detailplaneeringu ja KSH koostamisel arvestatakse planeeringualal või kontaktalas asuvate riigi kaitse all olevate kultuurimälestistega, milleks on:

- Käsmu piirivalvekordoni hoone (reg. nr 16068);
- Käsmu tuletorn (reg. nr 16067);
- Käsmu merekooli hoone (reg. nr 5813) kaitsevöönd;
- meres asuv Sadamakoht (reg. nr 27884).

Kultuuriministeeriumi andmetel ei ole planeeringualaga hõlmatud merealal teostatud süstemaatilisi allveearheoloogilisi uuringuid, kuid planeeringuala ja selle mõjualasse jääb mitmeid laevavrakke.

Veealuse kultuuripärandi olemust täpsustatakse KSH aruande koostamisel olemasolevate andmete alusel. Pärast olemasolevate andmete analüüsi KSH aruande koostamise etapis täpsustatakse koostöös Kultuuriministeeriumiga täiendavate uuringute vajadus ja sisu.

Sotsiaal-majandusliku mõju osaks on ka kooskõla Lahemaa rahvuspargi kaitse-eesmärkidega. KSH aruande koostamisel jälgitakse, et planeeringulahendus ei oleks vastuolus kaitse-eeskirjaga.

- **Avariiolukordade analüüs ja reostustõrje**

KSH raames pööratakse tähelepanu ka Käsmu väikesadama avariiolukordade võimalikkusele, nende tekkimise tõenäosuse vähendamisele ning pakutakse välja leevendavate meetmete ettepanekud (nii avariiolukordade vältimiseks kui ka nende siiski toimumise korral likvideerimiseks).

KSH raames ei koostata riskihindamist ega ettevõtte riskijuhtimiskava selle spetsiifilises tähenduses.

- **Jäätmekäitlus**

Sadamat kasutatavate alustega kaasneb erinevat liiki jäätmeid sõltuvalt sadama konkreetsest lõplikust lähedusest ja seda kasutatavatest alustest. Sadam peab vastama laevaheitmete ja lastijäätmete vastuvõtmise ja üleandmise nõuetele (hetkel reguleeritud vastavalt sadamaseadusele §25-29). KSH käigus käsitletakse seda teemat niivõrd kui see on planeerimise ja mõju hindamise etapis asjakohane.

- **Parim võimalik tehnika**

KSH raames analüüsitakse erinevate rekonstrueerimisega kavandatavate tegevuste/tehnoloogiate vastavust parimale võimalikule tehnikale (BAT).

KSH teeb vajadusel ettepanekuid parima võimaliku tehnoloogia kasutamiseks.

- **Kordustööde vajalikkus**

KSH raames hinnatakse võimalike kordustööde vajalikkust, näiteks setete kuhjumise korral nende eemaldamise vajadust ja selle vajaduse perioodilisust ning nende kordustöödega kaasnevaid võimalikke keskkonnamõjusid.

- **Kaudne mõju, kumulatiivne mõju ja koosmõju.**

KSH raames erinevate teemade käsitlemisel pööratakse tähelepanu kaudsele mõjule ning mõjude kumuleerumisele/koosmõjule nii nõ ühe teema sees kui ka erinevate teemade (mõjuliikide ja mõjutatavate keskkondade) vahel.

- **Alternatiivide hindamine**

KSH teostamisel hinnatakse süsteemselt erinevaid reaalseid alternatiive antud asukohas.

Täpsem selgitus alternatiividest (sh nn põhi-alternatiivid ning tehnoloogilised all-alternatiivid) on esitatud käesoleva KSH programmi peatükis 2.

- **Leevendavad meetmed ja seireprogramm**

KSH teostamisel pööratakse kõikides mõjuvaldkondades ja tegevustes tähelepanu leevendavate meetmete väljatöötamisele.

Parimaks lahenduseks on see, kui KSH käigus väljatöötatud leevendavad meetmed on võimalik sisestada planeeringulahendusse (ning kanduks edasi projektlahendusse ja/või vee erikasutusloa tingimustesse).

Sageli ei ole võimalik leevendavaid meetmeid ehitusprojekti(eelprojekti) sisse viia, sest tegemist ei ole sedalaadi meetmetega (näiteks soovitud tööde teostamise perioodi,

organisatorsete küsimuste vms kohta). Sellised leevendavad meetmed esitatakse võimalikult konkreetselt ja süstemaatiliselt selleks, et neid oleks edasiste erinevate ostuste tegemisel (ehitusloa väljastamine, tegevusloa andmine jms) võimalik kasutada.

Osad leevendavad meetmed esitatakse ehitustööde teostamise kohta (mida saab sellisena siduda ehitushanke tingimustega) – näiteks kasutatavad töövõtted ja mehhanismid, tööde teostamise aeg, tööde teostamisel rakendatav ehitusjärelvale spetsiifika (näiteks nõue osaleda järelvalve töörühmas ka keskkonnaekspertidil vms).

Osad leevendavad meetmed esitatakse opereerimisperioodi kohta.

*KSH aruande osana esitatakse vajadusel (st kui sellekohane sisuline vajadus on KSH raames selgunud) **keskkonnaseire programm**.*

Mõjuala suurus. Sadama rekonstrueerimistöödega seotud mõjuala suurus täpsustub KSH protsessi käigus ja on sõltuvuses näiteks lõplikust muulide lahendusest. Kuna sadam asub Natura 2000 alal, siis tuleb kõik tegevused kavandada selliselt et nende mõju ei halvendaks konkreetse Natura ala kaitseväärtusi, seega ei ole lõpliku lahenduse oluline mõju kaitseväärtustele võimalik.

KSH läbiviimise käigus täpsustatakse mõjuala ulatust lähtudes erinevatest keskkonnavaldkondadest.

Kavandatava tegevusega ei kaasne olulist riigipiiriülest mõju.

4. Hindamismetoodika kirjeldus

Keskkonnamõju hindamisel lähtutakse kehtivatest õigusaktidest ning kasutatakse tunnustatud metoodikaid ja tehnikaid.

Hindamisel kasutatav metoodika täpsustatakse mõjude hindamise teostamise käigus vastavalt kerkivatele vajadustele, muuhulgas kasutatakse vajadusel eksperthinnanguid. Olulise osana kasutatakse geograafilisel infosüsteemil (GIS) baseeruvaid analüüsmeetodeid ja muid kartograafilisi lahendusi (näiteks olemasolevad digitaalsed kartograafilised andmed nn Natura loodusväärtuste kohta).

Esiolulisel hinnangul on võimalik KSH läbi viia olemasolevate materjalide valguses ning täiendavaid mahukaid välitöid ja spetsiifilisi modelleerimisi ei ole vajalik teostada.

Siiski tuleb eksperdirühmal KSH käigus selgitada olemasolevate andmete piisavust kvaliteetseks KSH-ks ning puudujääkide korral täiendava teabe hankimise allikad ja viisi. Seega täpsustub täiendavate keskkonnauuringute vajadus KSH käigus ning vastavalt konkreetsele asja olemusele see lahendatakse.

Keskkonnamõju ruumilist ulatust hinnatakse lisaks kavandatava tegevuse alale ka ümbritseval alal – sealjuures hinnatakse seda erinevate mõjude osas erinevas ruumilises ulatuses, kus konkreetset mõju saab lugeda oluliseks. Täpne mõju ulatus selgub töö teostamise käigus.

Keskkonnamõju hindamise protsess jaguneb kahte faasi: KSH programmi koostamine ning KSH aruande koostamine.

KSH programm (käesolev dokument) on kava, kuidas planeeritakse läbi viia keskkonnamõju hindamine, sh tuuakse välja eeldatavad mõjuvaldkonnad, läbiviimise ajakava ja kommunikatsiooni plaan erinevate mõjude hindamise protsessi osapooltega.

KSH aruanne on kogu protsessi kokkuvõttev lõppdokument.

Keskkonnamõju hindamise protsessi käigus viiakse läbi järgnevad olulisemad tegevused:

- Külastused objektile ning senistest materjalidest, keskkonnaandmebaasidest ning -institutsioonidest vajaliku info hankimine.
- Kavandatava tegevuse analüüs keskkonna seisukohast.
- Ehitamise ja opereerimise faasis vajalike keskkonnaabinõude määratlemine.
- Leevendavate meetmete väljapakumise ja nende eeldatava efektiivsuse hindamine.
- KSH avalikustamisprotsessi koordineerimine.

Käesoleva KSH protsessi lahutamatuks osaks on keskkonnamõju hindamise eksperdi, arendaja ning planeerija vahelised konsultatsioonid ja

infovahetus, mille alusel eeldatavalt formuleerub nii keskkonnakaitseliselt kui ruumiliselt-ehituslikult sobivaim lahendus.

Keskkonnamõju hindamise oluliseks osaks on avalikud arutelud ning koostöö teiste asjast huvitatud osapooltega infovahetuseks ning parimate lahenduste väljaselgitamiseks.

KSH aruanne

Keskkonnamõju hindamine esitatakse dokumenteerituna KSH aruandes.

KSH aruanne koostatakse lähtudes seadusandlusest, heakskiidetud keskkonnamõju hindamise programmist ning arvesse võttes üldtunnustatud keskkonnamõju hindamise alaseid teadmisi ja hindamismetoodikat. Aruande koostamisel arvestatakse *KeHJS* §40 nõuetega.

KSH teostatakse võimalusel niivõrd täpselt, et see vastaks ka edaspidi ehitus- ja kasutusõigust puudutavate dokumentide (nt vee erikasutusluba, projekteerimistingimused, ehitusluba, kasutusluba) menetluses, niivõrd kui nendes on teemaks ka keskkonnaküsimused.

Sellisel järgitakse *KeHJS* §11 lõigetes 6, 7 ja 7¹ väljendatud mõtet vältida asjatut keskkonnamõju hindamise dubleerimist kui selleks puudub sisuline vajadus.

Koostatav KSH aruanne sisaldab informatsiooni keskkonnamõju hindamise käigus kasutatava materjali allikate kohta.

KSH aruandele lisatakse ka koopiad mõju hindamise protsessi (sealhulgas avalikud arutelud) käigus saadud küsimustest, ettepanekutest ja vastuväidetest, mis puudutavad aruannet. Lisatakse avalike arutelude protokollid.

Osa KSH aruandest moodustab ka keskkonnamõju hindamise käigus koostatud kaardimaterjal ning selle analüüs.

5. KSH protsessi ajakava ja avalikustamine

Keskkonnamõju hindamise läbiviimine ja avalikustamine toimub vastavalt *KeHJS*-s ja muudes avalikku menetlust puudutavates seadustes (*haldusmenetluse seadus*) sätestatud nõuetele.

Täpset KSH protsessi ajalist kulgemist on KSH programmi koostamise ajal raske fikseerida, seetõttu tuleb ajagraafikut lugeda ligikaudseks tegevuste toimumise ajaks. Täpsustav teave avalikkuse kaasamise ürituste kohta ja KSH aruande avaliku arutelu täpse toimumisaja kohta antakse seadusega ettenähtud korras.

Keskkonnamõju hindamise etapp	Detailplaneeringu koostamise etapp	Aeg
KSH algatamine	DP algatamine	12. juuni 2014
KSH andmete kogumine		juuni-juuli
KSH programmi koostamine, seisukohtade küsimine		juuni-juuli
KSH programmi avalikust arutelust teada andmine ja avalik väljapanek		september-oktoober
KSH programmi avalik arutelu	DP eskiislahenduse arutelu	15. oktoober 2014
KSH programmi esitamine heakskiitmiseks Keskkonnaameti Viru regioonile		august 2015
KSH programmi heakskiitmine		oktoober 2015
KSH aruande koostamine	DP lahenduse edasi arendamine	oktoober 2015 – 2016
KSH eelaruande esitamine Keskkonnaametile koos kooskõlastatava DP'ga	DP kooskõlastamine	2016
	DP vastuvõtmine Vihula Vallavalitsuse poolt	2016
KSH aruande avalik väljapanek (vähemalt 21 päeva)	DP avalik väljapanek	2016
KSH aruande avalik arutelu	DP avalik arutelu	2016
KSH aruande avalikul arutelul tehtud ettepanekute lisamine ja nendega arvestamise/ mitteamvestamise põhjendamine		
KSH aruande esitamine heakskiitmiseks Keskkonnaameti Viru regioonile		2016
Aruande heakskiitmine Keskkonnaameti Viru regiooni poolt ja keskkonnaseire meetmete kinnitamine		2016
	DP kehtestamine Vihula Vallavolikogu poolt	2016
	DP kehtestamisest teavitamine	2016

Isikud ja asutused, keda strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatud tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle strateegilise planeerimisdokumendi vastu on esialgsetel andmetel (KSH programmi koostamise ajal) esitatud alljärgnevas tabelis.

Vastavalt KeHJS §37 teatab planeeringu koostaja KSH programmi avalikust väljapanekust ja avaliku arutelu toimumisest ametlikus väljaandes *Ametlikud Teadaanded*, ajalehes ja oma veebilehel ning huvitatud isikuid e-posti või posti teel.

Täiendavalt toimub koostöö (ja kooskõlastamine) paljude huvigruppidega *Planeerimisseaduse* kohase planeerimisprotsessi raames.

Isik või asutus	Mõju ja/või huvi	Teavitamise vorm
Keskkonnaamet	KSH järelvalvaja	Teavitatakse e-kirjaga
Eesti Vabariik 1. Keskkonnaministeerium 2. Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium 3. Kultuuriministeerium 4. Siseministeerium 5. Kaitseministeerium 6. Muinsuskaitseamet 7. Maa-amet 8. Veeteede amet	Arengu edendaja ja tasakaalustatud avalike huvide esindaja oma valdkonnas	Teavitatakse e-kirjaga
Lääne-Viru Maavalitsus	Arengu edendaja ja tasakaalustatud avalike huvide kaitsja	Teavitatakse e-kirjaga
Valitsusvälised organisatsioonid ja kodanikeühendused (Eesti Keskkonnaühenduste Koda)	Keskkonnavalitsuse või muude organisatsiooni suunitlusest tulenevate väärtuste arvestamise tagamine kavandatava tegevuse realiseerimisel	Teavitatakse e-kirjaga
Laiem avalikkus / piirkonna elanikud	Muud võimalikud mõjud ja huvid	Kirjaga ei teavitata. Teavitatakse avalikult vastavalt KeHJS nõuetele.

KSH käigus asjaolude selgumisel võib teavitatavate isikute ring muutuda.

Kogu keskkonnamõju hindamise protsessi perioodil on KSH töögrupp valmis huvilistele tutvustama töö käiku.

6. Andmed KSH osapoolte kohta

Planeeringu koostamise algataja, korraldaja ja kehtestaja

Vihula Vallavalitsus

Registrikood: 75023482

Address: Mere tn 6, Võsu alevik, Vihula vald, Lääne-Virumaa 45501

Planeeringu koostamisest huvitatud isik

MTÜ Käsmu Majaka Sadam

Address: Majaka tn 5, Käsmu 45601

Planeeringu koostaja

OÜ Arhitektuuribüroo PLUSS

KSH järelvalvaja

Keskkonnaamet

KSH ekspert

OÜ Hendrikson&Ko

www.hendrikson.ee

Raekoja plats 8, Tartu 51004

Kontaktisik: Kuido Kartau

Telefon: +372 7409806 / +372 5273671

e-mail: kuido@hendrikson.ee

KSH ekspertrühma kuuluvad Hendrikson&Ko alljärgnevad töötajad:

- Kuido Kartau projektijuht, KMH ekspert (litsents KMH0034)
- Märt Öövel (kuni detsember 29014) juhtiv ekspert (hüdroloogia), PhD keskkonnatehnoloogias
- Riin Kutsar juhtiv ekspert (looduskaitse ja Natura 2000)
- Kaile Peet zooloog, elustiku kaitse
- Tõnn Tuvikene keskkonnaspetsialist (hüdroloogia, veemajandus)
- Veiko Kärbla keskkonnaspetsialist (müra, õhusaaste)
- Epp Zirk keskkonnaspetsialist (geoloogia)
- Jaanus Padrik geoinformaatik-kartograaf

Töö käigus ilmneva vajaduse korral täiendatakse töörühma kas Hendrikson&Ko ekspertide/spetsialistidega ja/või kaasatakse ka firmaväliseid eksperte.